

รายงานผลการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
อำเภอ บ้านตาก จังหวัด ตาก

ข้อมูล ณ วันที่.....๑๙.....เดือน.....พฤษภาคม.....พ.ศ.....๒๕๖๘.....

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกษตรกรต้นแบบ

๑. ชื่อ-สกุล นางทรัพย์ คำแดง

๓. ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้ บ้านเลขที่ ๓๓ หมู่ที่ ๒ ตำบลตากตก อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก.

โทรศัพท์ ๐๘๗-๒๐๐๑๔๘๒

เกิด พ.ศ. ๒๕๐๔ ปัจจุบันอายุ ๖๔ ปี

๔. สถานภาพ ☐ โสด ☒ สมรส ☐ หย่าร้าง

๕. ระดับการศึกษา ประถมศึกษา

สถาบันการศึกษา โรงเรียนบ้านหนองชะลาบ

คณะ/สาขาวิชา

๖. อาชีพปัจจุบัน

☒ ๖.๑ ประกอบอาชีพการเกษตรเพียงอย่างเดียว

☐ ๖.๒ ประกอบอาชีพการเกษตร และประกอบอาชีพอย่างอื่นนอกเหนือจากเกษตร

ระบุ.....

๗. รายได้จากการประกอบอาชีพการเกษตร๖๘๐,๐๐๐..... บาท/ปี

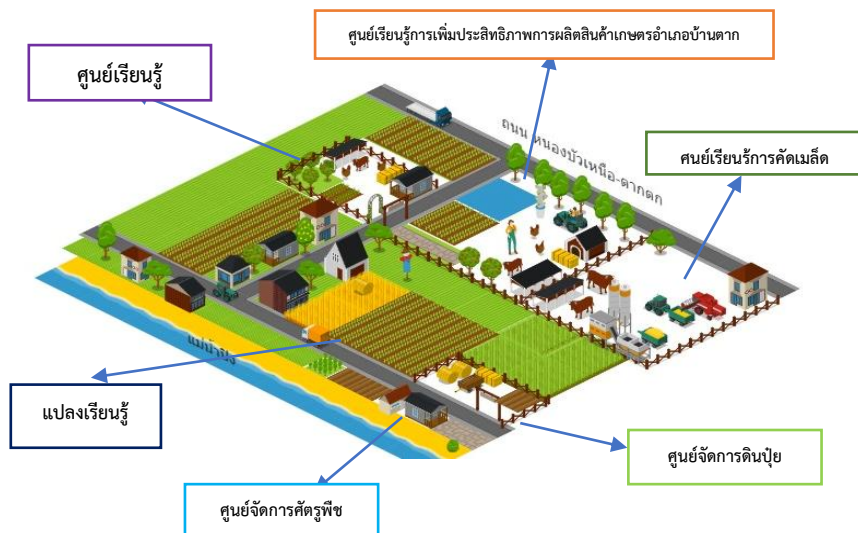
๘. เป็นเกษตรกรต้นแบบ ศพก. หลัก เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๙

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. สินค้าหลัก ข้าว

๒. แปลงเรียนรู้ มีจำนวน ๑ แปลงเรียนรู้ ประกอบด้วย

แปลงเรียนรู้มีพื้นที่จำนวน ๕ ไร่ ให้ความรู้เกี่ยวกับการปลูกข้าวคุณภาพ และการลดต้นทุนการผลิตข้าว โดยมีการวางแผนการผลิตข้าว การบริการจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน การผลิตปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพเพื่อลดต้นทุนการผลิต และการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวไว้ใช้เอง การเพาะปลูกข้าวอยู่ในช่วงนาปี เดือน กรกฎาคม – สิงหาคม และเพาะปลูกข้าวนาปรัง เดือน ธันวาคม – มกราคม

๓. ฐานเรียนรู้ จำนวน ๕ ฐานเรียนรู้ ประกอบด้วย

- ๓.๑ ฐานการเรียนรู้ที่ ๑ การทำปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ
- ๓.๒ ฐานการเรียนรู้ที่ ๒ การใช้ปุ๋ยสั่งตัดเพื่อลดต้นทุนการผลิต
- ๓.๓ ฐานการเรียนรู้ที่ ๓ การเตรียมเมล็ดพันธุ์ดี
- ๓.๔ ฐานการเรียนรู้ที่ ๔ การผลิตและใช้สารชีวภัณฑ์เพื่อกำจัดศัตรูพืช
- ๓.๕ ฐานการเรียนรู้ที่ ๕ การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า

๔. หลักสูตรการเรียนรู้ จำนวน ๕ หลักสูตร ประกอบด้วย

- ๔.๑ หลักสูตรหลัก จำนวน ๖ หลักสูตร ประกอบด้วย
 - ๑) การทำปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ
 - ๒) การใช้ปุ๋ยสั่งตัดเพื่อลดต้นทุนการผลิต
 - ๓) การผลิตและใช้สารชีวภัณฑ์เพื่อกำจัดศัตรูพืช
 - ๔) การแปรรูป/การเพิ่มมูลค่าผลผลิตพืช
 - ๕) การบริหารจัดการด้านการตลาด
 - ๖) การเตรียมเมล็ดพันธุ์ดี
- ๔.๒ หลักสูตรบังคับ จำนวน ๒ หลักสูตร ประกอบด้วย
 - ๑) เศรษฐกิจพอเพียง
 - ๒) การจัดทำบัญชีครัวเรือน
- ๔.๓ หลักสูตรเสริม จำนวน ๒ หลักสูตร ประกอบด้วย
 - ๑) การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า
 - ๒) การจัดกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

๔.๔ หลักสูตรที่มีความโดดเด่นของ ศพก. (ให้ระบุนาจำนวน ๑ หลักสูตร พร้อมระบุวัตถุประสงค์ เนื้อหา และรูปแบบการถ่ายทอดความรู้)

หลักสูตร การเตรียมเมล็ดพันธุ์ดี การผลิตเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เอง ทำให้ลดต้นทุนการผลิตข้าวลง ได้เมล็ดพันธุ์ดี อัตรางอกสูงสำหรับไว้ใช้ในการปลูกข้าวของเกษตรกร หากเหลือสามารถจำหน่ายให้แก่เกษตรกรที่มีความสนใจในพื้นที่ และสามารถสร้างรายได้แก่เกษตรกรได้อีกทางหนึ่ง

วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

๑. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้เกี่ยวกับคุณสมบัติของเมล็ดพันธุ์ดี
๒. เพื่อให้สามารถคัดเลือก เตรียม และเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ได้อย่างถูกวิธี
๓. เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรสามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เอง ลดต้นทุนการผลิต

๕. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด (การเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ให้อธิบายวิธีการ และแนวทางในการเข้าร่วมจัดทำแผนอย่างละเอียด)

การกำหนดแนวทางการพัฒนาศูนย์ คณะกรรมการศูนย์เรียนรู้ฯ จะดำเนินการประชุมหารือ เพื่อกำหนดขั้นตอนการดำเนินงาน และตามหลักเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ ดังนี้

๑) จัดให้มีการประชุมคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้ฯ อย่างน้อยเดือนละครั้ง กรณีมีปัญหาเร่งด่วนสามารถเรียกประชุมคณะกรรมการฯ ได้ตามความเหมาะสม

๒) พิจารณาจัดทำแผนขอรับการสนับสนุนงบประมาณการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้ฯ ในส่วนที่ยังไม่ครบถ้วนตามหลักสูตร หรือวัตถุประสงค์อื่นเพื่อเสริมศักยภาพในการถ่ายทอดองค์ความรู้ของศูนย์ฯ จากหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน

๓) หากทางศูนย์ฯ ได้รับงบประมาณสนับสนุน หรือสนับสนุนครุภัณฑ์มาดำเนินงาน คณะกรรมการมีการแบ่งหน้าที่เพื่อควบคุม และจัดทำรายละเอียดบัญชี รายรับ – รายจ่าย

๔) มีการบูรณาการงานร่วมกับโครงการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ข้าว ตำบลตากตก และแปลงใหญ่ข้าวตำบลตากออก อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก เพื่อร่วมกันดูแลและถ่ายทอดองค์ความรู้แก่สมาชิกแปลงใหญ่สามารถลดต้นทุนการผลิตข้าว และผลิตข้าวที่มีคุณภาพ

๖. การจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. (แผนราย ศพก.) (มีการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ใครบ้างเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน และให้แนบแผนฯ)

คณะกรรมการศูนย์เรียนรู้ฯ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ทำหน้าที่ในการร่วมกันจัดทำแผนการดำเนินงานและแนวทางในการพัฒนา ศพก. ร่วมกันขับเคลื่อนการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้ รวมถึงการ

บริหารจัดการในด้านการให้บริการข้อมูลข่าวสาร ถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรแก่สมาชิกและเกษตรกรทั่วไป ติดต่อประสานงาน และประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์ฯ และเปิดโอกาสให้หน่วยงานภายนอก หรือ เกษตรกรทั่วไปในพื้นที่อำเภอบ้านตากได้มีโอกาสเข้ามาศึกษาดูงานภายในศูนย์เรียนรู้

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลด้านการเกษตรและการทำงานเป็นเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. ผลสำเร็จในกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบที่มีการนำวิชาการ เทคโนโลยีการเกษตร มาปรับใช้ใน ศพก. จนเกิดผลสำเร็จในการทำเกษตร พร้อมเป็นแบบอย่างให้เกษตรกรในพื้นที่

๑.๑ แร้งบันดาลใจและจุดเริ่มต้น

๑) อะไรคือแรงบันดาลใจในการเริ่มต้นการปรับเปลี่ยนการทำเกษตรแบบเดิม ๆ สู่การทำเกษตรแบบใช้หลักวิชาการหรือเทคโนโลยีในกิจกรรมการเกษตรของท่าน

เริ่มทำการเกษตรด้วยตนเอง โดยการเพาะปลูกพืชเชิงเดี่ยวคือข้าวมาโดยตลอด ซึ่งรายได้จากการขายผลผลิตข้าวเป็นไปตามกลไกราคาท้องตลาด ทำให้ประสบปัญหาขาดทุนเนื่องจากต้นทุนการผลิตสูง ราคาผลผลิตข้าวตกต่ำ ปัญหาการขาดแคลนแรงงานและข้าวที่ผลิตได้นั้นคุณภาพต่ำ ทำให้ถูกกดราคาผลผลิตข้าวจากพ่อค้าคนกลาง อีกทั้งยังมีการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชในปริมาณค่อนข้างสูง นางทรัพย์ ดำแดงจึงเริ่มหันมาสนใจด้านการลดต้นทุนการผลิต และการใช้สารชีวภัณฑ์ เพื่อลดปริมาณสารเคมีในการเกษตร การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวไว้ใช้เอง รวมไปถึงการผลิตปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ ซึ่งพบว่าสามารถลดต้นทุนการผลิตข้าว และผลผลิตข้าวคุณภาพเป็นที่ต้องการของตลาด นอกจากนี้ภายในแปลงเรียนรู้ยังมีกิจกรรมการเกษตรอื่น เช่นการปลูกพืชผักสวนครัว การปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ รวมไปถึงการเลี้ยงสัตว์เพื่อจำหน่ายเป็นอาชีพเสริม โดยเกษตรกรต้นแบบได้น้อมนำเอาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์เน้นหลัก พออยู่พอกิน มีการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม สามารถนำความรู้และเทคโนโลยีมาใช้แก้ไขวิกฤตสถานการณ์ทางเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อเกษตรกรได้อย่างยั่งยืน

๒) ปัญหาหรือความท้าทายอะไรที่ผลักดันให้เกิดการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้

ปัจจุบันพบเจอปัญหาด้านภัยธรรมชาติ โรคและแมลงศัตรูพืชระบาดมากขึ้นในพืช ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ราคาผลผลิตตกต่ำ จึงหาวิธีการแก้ไขปัญหาด้วยการเพิ่มมูลค่าสินค้า และความหลากหลายของสินค้าให้ตรงต่อความต้องการของผู้บริโภคมากขึ้น โดยนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาช่วยในการแปรรูปสินค้า และการนำสื่อเทคโนโลยีมาช่วยในการเพิ่มช่องทางจำหน่ายสินค้า และทำการศึกษาความต้องการของตลาดและผู้บริโภคที่มีความเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เน้นการผลิตสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืนต่อชุมชน

๑.๒ รายละเอียดของการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในแปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้

๑) การทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีการเกษตรใดที่ได้นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตร (เช่น การลดการเกิดปัญหาเรื่องดิน น้ำ อากาศ ในพื้นที่ การลดต้นทุนการผลิต การลดการระบาดของศัตรูพืช การเพิ่มผลผลิต การเพิ่มมูลค่าผลผลิต ได้มีการนำนวัตกรรม และเทคโนโลยีมาปรับใช้อย่างไรบ้าง)

- การใช้สารชีวภัณฑ์ในการป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช
- การใช้โดรนในการช่วยในการพ่นสารในการป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช เพื่อลดปัญหาด้านแรงงาน และป้องกันสารเคมีตกค้างในร่างกาย
- การใช้ Smart Farming ช่วยในการควบคุมและบริหารจัดการภายในฟาร์มเกษตร
- การใช้โซเชียลมีเดีย เพื่อเพิ่มช่องทางการตลาด และเพิ่มองค์ความรู้และประสิทธิภาพกระบวนการผลิตสินค้าเกษตร

๒) อธิบายขั้นตอนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการเกษตรของท่าน

- การใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเพิ่มองค์ความรู้และพัฒนาสินค้าให้สอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม และการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ
- การแลกเปลี่ยนเรียนรู้สื่อสารผ่านเครือข่ายของกลุ่มเกษตรกร เพื่อนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับแปลงของตนเอง
- การใช้เครื่องจักรกลมาปรับใช้ภายในแปลง และเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

๓) อธิบายขั้นตอนการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการ เช่น การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การปรับเปลี่ยนพันธุ์พืชที่ทนต่อสภาพภูมิอากาศ ด้านทานต่อโรคแมลง เป็นต้น (ให้อธิบายขั้นตอน วิธีการอย่างละเอียด)

-การตรวจวิเคราะห์ดินให้เกษตรกรสมาชิกศูนย์ฯ มีการถ่ายทอดความรู้เรื่องการเก็บตัวอย่างดิน การตรวจวิเคราะห์ดินเบื้องต้น และหลักการใส่ปุ๋ยตามค่าการวิเคราะห์ดิน เพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิตของเกษตรกรจากการใช้ปุ๋ยเคมี ตรงตามความต้องการของพืชและเหมาะสมกับสภาพดิน เป็นการลดต้นทุนการผลิตได้เป็นอย่างดี และใส่ปุ๋ยตรงกับค่าความต้องการของดินทำให้ได้ผลผลิตเพิ่มมากขึ้น

๒. ผลสำเร็จและประโยชน์ที่ได้รับต่อการทำอาชีพการเกษตร: ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการนำนวัตกรรม/เทคโนโลยีมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรคืออะไร เช่น ต้นทุน รายได้ ผลผลิต (ใส่รายละเอียดข้อมูลเชิงตัวเลขเพิ่มเติมเพื่อการเปรียบเทียบเชิงประจักษ์ และให้ระบุสินค้าเกษตรที่ทำการผลิตใน ศพก.ของท่าน)

๒.๑ สินค้าเกษตรที่มีการดำเนินกิจกรรมใน ศพก. มีดังนี้

๑) สินค้าเกษตร ด้านพืช ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....๔.....ชนิด ประกอบด้วย

๑.๑) ข้าว	พื้นที่ปลูกจำนวน.....๑๓.....(ไร่)
๑.๒) ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	พื้นที่ปลูกจำนวน.....๖.....(ไร่)
๑.๓) หนุ่ยเลี้ยงสัตว์	พื้นที่ปลูกจำนวน.....๑๗.....(ไร่)
๑.๔) ผักสวนครัว	พื้นที่ปลูกจำนวน.....๐.๒๕.....(ไร่)

๒) สินค้าเกษตร ด้านประมง ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....๕.....ชนิด ประกอบด้วย

๒.๑) ปลาสวาย จำนวน.....๒๐๐.....(หน่วย.....)
๒.๒) ปลาดุก จำนวน.....๒๐๐.....(หน่วย.....)
๒.๓) ปลานิล จำนวน.....๑๐๐.....(หน่วย.....)
๒.๔) ปลาบึก จำนวน.....๘.....(หน่วย.....)
๒.๕) กบ จำนวน.....๒๐๐.....(หน่วย.....)

๓) สินค้าเกษตร ด้านปศุสัตว์ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....๒.....ชนิด ประกอบด้วย

๓.๑) โคเนื้อ จำนวน.....๓๐.....(ตัว)
๓.๒) ไก่พื้นเมือง จำนวน.....๕๐๐..... (ตัว)

๒.๒ ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรใน ศพก.มีดังนี้ (ในระบุด้านทุนการผลิตสินค้าเกษตรหลัก)

๑) สินค้ามีต้นทุนการผลิต ดังนี้

๑.๑) ข้าว	เป็นเงิน.....๔,๐๐๐.....บาท/ไร่
๑.๒) ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	เป็นเงิน.....๓,๐๐๐.....บาท/ไร่
๑.๓) สัตว์น้ำ	เป็นเงิน.....๕,๐๐๐.....บาท/ไร่
๑.๔) ปศุสัตว์	เป็นเงิน.....๓๓๐,๐๐๐.....บาท
รวมต้นทุนการผลิต	๓๔๒,๐๐๐ บาท/ไร่
รายได้	๖๘๐,๐๐๐ บาท/ไร่

๒.๓ รายได้ของเกษตรกรรต้นแบบ มีดังนี้

๑) รายได้รายวัน (ได้รายวันจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกวันของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ ผักสวนครัว ไข่ไก่สด

เฉลี่ยรายได้วันละ.....๓๐๐.....บาท/วัน

๒) รายได้รายสัปดาห์ (ได้รายสัปดาห์จากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกสัปดาห์ของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ ผักสวนครัว

เฉลี่ยรายได้สัปดาห์ละ.....๕๐๐.....บาท/สัปดาห์

๓) รายได้รายเดือน (ได้รายเดือนจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกเดือนของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....

เฉลี่ยรายได้เดือนละ.....บาท/เดือน

๔) รายได้รายปี (ได้รายปีจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกปีของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ ข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ สัตว์น้ำ และปศุสัตว์

เฉลี่ยรายได้ปีละ.....๖๘๐,๐๐๐.....บาท/ปี

๒.๔ ประโยชน์ที่ได้รับ (ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง เกษตรกรรายอื่น และประโยชน์ที่เกิดกับชุมชนมีอะไรบ้าง)

๑. ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง (เกษตรกรเจ้าของนวัตกรรม)

-มีรายได้เพิ่มขึ้นจากผลผลิตที่สูงขึ้นและต้นทุนลดลง

-ได้รับความรู้ใหม่ ๆ และพัฒนาทักษะในการใช้เทคโนโลยี

๒. ประโยชน์ที่เกิดกับเกษตรกรรายอื่น

-สามารถเรียนรู้และนำไปปรับใช้ในแปลงของตนเองได้

-เกิดการรวมกลุ่มแลกเปลี่ยนความรู้และเทคโนโลยีระหว่างเกษตรกร

-ช่วยสร้างแรงบันดาลใจในการพัฒนาอาชีพ

๓. ประโยชน์ที่เกิดกับชุมชน

-เศรษฐกิจของชุมชนดีขึ้นจากผลผลิตที่มีคุณภาพและปริมาณเพิ่ม

-เกิดการจ้างงานในท้องถิ่น เช่น งานเกี่ยวกับเทคโนโลยีหรือแปรรูปผลผลิต

-ลดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม เช่น ลดการใช้สารเคมีหรือการเผาเศษวัสดุเกษตร

๓. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์:

๓.๑ เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรของท่านมีการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมหรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่แปลงเกษตรของท่านและชุมชนอย่างไร

-Bio-Economy ได้แก่ การคิดเมล็ดพันธุ์ดีไว้ใช้ในแปลงของตนเองและการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวจำหน่ายให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ โดยได้ตั้งศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวใน ศพก. เพื่อเป็นการบริการให้แก่เกษตรกรที่ต้องการข้าวพันธุ์ดี และต้องการคิดเมล็ดพันธุ์ข้าว

-Circular Economy ได้แก่ การนำวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร เช่น ฟางข้าว พืชผลทางการเกษตร มูลสัตว์ นำมาทำปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ เพื่อนำมาปรับปรุงบำรุงดินและการป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืช และจำหน่ายให้แก่เกษตรกรในพื้นที่

-Green Economy ได้แก่ การผลิตสารชีวภัณฑ์ และน้ำหมักชีวภาพ ในการป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช เพื่อเป็นการใช้สารเคมีและลดต้นทุนการผลิต

๓.๒ ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ที่เกิดจากการทำกิจกรรมทางการเกษตร ใน ศพก.)

-รักษาดิน ได้แก่ เพิ่มอินทรีย์วัตถุในดิน ทำให้ดินร่วนซุย เก็บน้ำได้ดี ลดการพังทลาย

-อนุรักษ์น้ำ ได้แก่ มีระบบกักเก็บน้ำในพื้นที่ ลดการใช้น้ำได้ดินมากขึ้นไป รักษาระบบนิเวศน้ำ

-ลดมลภาวะ ได้แก่ ลดการปล่อยของเสียและสารพิษจากกิจกรรมทางการเกษตร เช่น สารเคมีตกค้างในน้ำและดิน

-ฟื้นฟูพื้นที่เสื่อมโทรม ได้แก่ การทำเกษตรอย่างยั่งยืนช่วยให้พื้นที่ที่เคยถูกทำลายสามารถฟื้นกลับมาใช้งานได้

๔. ผลสำเร็จการทำงานให้ชุมชนในฐานะ ศพก. ที่เป็นเชิงประจักษ์

๔.๑ ผลสำเร็จการปฏิบัติงานในฐานะ ศพก. เป็นที่ประจักษ์

๔.๑.๑ มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของพื้นที่

ศพก. มีความรู้และเข้าใจข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของพื้นที่ในระดับลึก ทั้งในด้านภูมิประเทศ ดิน น้ำ สภาพภูมิอากาศ ตลอดจนลักษณะการประกอบอาชีพของเกษตรกรในพื้นที่ โดยสามารถระบุชนิดพืชและสัตว์เศรษฐกิจหลักของท้องถิ่นได้อย่างชัดเจน พร้อมทั้งมีข้อมูลการผลิต ข้อมูลรายได้ และปัญหาที่เกษตรกรประสบในแต่ละฤดูเพาะปลูก นอกจากนี้ ยังสามารถวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรม

๔.๑.๒ การให้บริการในการเป็นจุดอบรม ศึกษาดูงาน และเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้

ศพก. ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมฝึกอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกรและผู้สนใจในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง โดยใช้พื้นที่ของ ศพก. เป็นจุดเรียนรู้ และถ่ายทอดองค์ความรู้ผ่านแปลง

สาธิตจริงในรูปแบบ "เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง" ซึ่งเน้นเนื้อหาที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ เช่น การผลิตพืชแบบปลอดภัย การจัดการศัตรูพืชแบบชีวภาพ การแปรรูปผลผลิต และการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับเกษตรกรรายย่อย

นอกจากนี้ ผู้ดำเนินการ ศพก. ยังได้รับเชิญให้เป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ให้กับหน่วยงานต่าง ๆ เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ โรงเรียน สหกรณ์ และกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยมีการนำเสนอองค์ความรู้ผ่านสื่อประกอบ เช่น เอกสาร คู่มือ วิดีทัศน์ และการสาธิตจริงในแปลงเกษตร ซึ่งช่วยให้ผู้เข้าอบรมสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้จริงในพื้นที่ของตนเอง

๔.๑.๓ การให้บริการด้านการแก้ไขปัญหา เป็นที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในพื้นที่ รวมถึงการรับเรื่องร้องเรียนในพื้นที่

ศพก. มีบทบาทสำคัญในการเป็นที่พึ่งทางวิชาการและการปฏิบัติของเกษตรกรในพื้นที่ โดยผู้ดำเนินการ ศพก. ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาในการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในภาคเกษตร ไม่ว่าจะเป็นด้านการผลิต ดิน น้ำ ศัตรูพืช โรคพืช การตลาด และการบริหารจัดการฟาร์ม

นอกจากนี้ ศพก. ยังเปิดช่องทางในการรับเรื่องร้องเรียนหรือข้อเสนอแนะจากเกษตรกรผ่านหลายช่องทาง เช่น การพูดคุยโดยตรง การใช้กลุ่มไลน์ชุมชน หรือแบบฟอร์มร้องเรียนในกิจกรรมอบรมต่าง ๆ เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการปรับปรุงการให้บริการและตอบสนองความต้องการของชุมชนได้ดียิ่งขึ้น

ผลจากการทำหน้าที่ดังกล่าว ส่งผลให้เกษตรกรในพื้นที่เกิดความไว้วางใจ เห็นว่า ศพก. เป็นแหล่งพึ่งทางความรู้และเป็นกลไกสำคัญในการประสานงานระหว่างชุมชนกับหน่วยงานราชการ ทำให้สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างทันท่วงทีและมีประสิทธิภาพ

๔.๑.๔ การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านวิชาการเกษตร

ศพก. ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการให้บริการข้อมูลข่าวสารและวิชาการเกษตรที่ทันสมัยแก่เกษตรกรในพื้นที่ โดยมีการรวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐ เช่น กรมส่งเสริมการเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน และหน่วยงานวิจัยต่าง ๆ รวมถึงติดตามสถานการณ์ด้านการเกษตรในเชิงรุก เช่น พยากรณ์อากาศ แนวโน้มราคาผลผลิต การระบาดของศัตรูพืช และนโยบายรัฐที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร

๔.๑.๕ การขยายผลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติของเกษตรกร (มีช่องทางในการขยายผลอย่างไร เกษตรกรในชุมชน หรือเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติได้อย่างไร และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติอย่างไร)

ศพก. ดำเนินการขยายผลองค์ความรู้สู่เกษตรกรในชุมชนผ่านหลายช่องทาง ได้แก่ การจัดอบรมและสาธิตภาคสนาม ณ แปลงเรียนรู้ใน ศพก. การเผยแพร่ผ่านสื่อออนไลน์ เช่น กลุ่มไลน์เกษตรกรในหมู่บ้าน Facebook และ YouTube เพื่อให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงข้อมูลได้สะดวก การประสานกับผู้นำชุมชน/กลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดความรู้ต่อไปยังสมาชิกในกลุ่ม

จากการดำเนินการดังกล่าว เกษตรกรในชุมชนจำนวนมากได้นำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้จริง เช่น การเปลี่ยนมาใช้ปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพแทนปุ๋ยเคมี การใช้สารชีวภัณฑ์ในการควบคุมศัตรูพืช การจัดระบบน้ำหยดในแปลงผัก การปลูกพืชผสมผสานหรือปลูกพืชเศรษฐกิจทดแทนพืชเสี่ยงในช่วงฤดูแล้ง

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการนำนวัตกรรมและองค์ความรู้ไปใช้ ได้แก่ ลดต้นทุนการผลิตเฉลี่ยร้อยละ ๕-๑๐ เพิ่มผลผลิตต่อไร่ในบางกรณีได้ถึงร้อยละ ๑๐ มีเกษตรกรต้นแบบเกิดขึ้นในชุมชนที่สามารถขยายผลสู่ผู้อื่น เกิดการรวมกลุ่มแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเกษตรกร ส่งผลให้เกิดเครือข่ายการเรียนรู้ในระดับหมู่บ้านและตำบล

๔.๑.๖ การมีส่วนร่วมในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ร่วมกับชุมชน หรือหน่วยงานในพื้นที่

ศพก. บูรณาการหน่วยงานต่าง ๆ เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ/จังหวัด กรมพัฒนาที่ดิน กรมการข้าว กรมประมง กรมปศุสัตว์ กรมวิชาการเกษตร สำนักงานปศุสัตว์ กรมการเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น ดำเนินการสนับสนุนในการวิเคราะห์วางแผนแนวทางการพัฒนา องค์ความรู้

แนวทางการปฏิบัติทางการผลิตพืชอย่างถูกต้อง ยกระดับมาตรฐานการผลิตสินค้า ร่วมไปถึงการสนับสนุนปัจจัยในการพัฒนาศักยภาพของศูนย์

๔.๑.๗ บทบาทในการเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อย่างไรบ้าง

ในฐานะประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ผู้ดำเนินการมีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการ และขับเคลื่อนกิจกรรมภายในศูนย์ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ โดยมีบทบาทหลักที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ดังนี้:

-บริหารจัดการและวางแผนงานของ ศพก. เช่น การประชุมคณะกรรมการ การจัดทำแผนกิจกรรมประจำปี การบริหารงบประมาณ และการวางแผนทางการพัฒนาศูนย์ให้สอดคล้องกับปัญหาและศักยภาพของพื้นที่

-กำกับดูแลกิจกรรมภายในศูนย์ เช่น การพัฒนาแปลงเรียนรู้ การเตรียมความพร้อมพื้นที่สาธิต การบำรุงรักษาสิ่งอำนวยความสะดวก และการปรับปรุงองค์ประกอบภายในศูนย์ให้ทันสมัยและเหมาะสมกับการถ่ายทอดความรู้

-ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ อบต. กลุ่มเกษตรกร และวิทยากรภาคสนาม เพื่อร่วมกันจัดอบรม สาธิต และขยายผลองค์ความรู้สู่เกษตรกร

-ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์ ทั้งในด้านประสิทธิภาพการถ่ายทอดเทคโนโลยี จำนวนเกษตรกรที่เข้าร่วม และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการนำองค์ความรู้ไปใช้

๔.๒ ความภาคภูมิใจในการเป็น ศพก.

๔.๒.๑ ความภาคภูมิใจในการดำเนินงานเป็น ศพก. ในการร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาด้านเกษตรในชุมชน ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) บ้านตาก มีความภาคภูมิใจอย่างยิ่งที่ได้เป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาภาคเกษตรกรรมของชุมชน โดยการดำเนินงานของศูนย์ฯ มุ่งเน้นการเป็นแหล่งเรียนรู้และถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ถูกต้อง ทันสมัย และเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ให้แก่เกษตรกรในท้องถิ่น

ความสำเร็จที่เกิดขึ้นในพื้นที่ เช่น การปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตจากเกษตรเชิงเดี่ยวเป็นเกษตรแบบผสมผสาน การใช้ปุ๋ยอินทรีย์แทนเคมี การรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อสร้างความเข้มแข็ง และการเปิดพื้นที่เรียนรู้ให้กับเยาวชนและหน่วยงานต่าง ๆ ได้เข้ามาศึกษาดูงาน เป็นสิ่งที่สร้างความภาคภูมิใจและแรงบันดาลใจให้กับผู้ดำเนินงานและเกษตรกรในชุมชนอย่างยิ่ง

๔.๒.๒ ความเป็นผู้นำและความเป็นจิตอาสา

๑) ความเป็นผู้นำชุมชนในรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ

-ประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอบ้านตาก

-ประธานศูนย์ข้าวชุมชนบ้านหินไค้-หนองชะหลาย

-คณะกรรมการบริหารหมู่บ้านหิวไค้

-ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์ข้าวชุมชน

-เชื่อมโยงหน่วยงานต่างๆ ภาครัฐ สถาบันการศึกษา เพื่อการวิจัยผลผลิตการเกษตร และพัฒนาศูนย์เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ให้เกษตรกร

-สร้างแรงบันดาลใจให้แก่เกษตรกร และให้คำปรึกษาเกษตรกรในพื้นที่ เกษตรกรภายในอำเภอ และบุคคลภายนอก

-เกษตรกรดีเด่น สาขาอาชีพปลูกสวนป่า จากกรมป่าไม้ ปี พ.ศ.๒๕๖๔

-ครัวเรือนสัมมาชีพตัวอย่างระดับภาค จากกรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

๒) การเสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวม

การเป็นผู้นำทางด้านเกษตรของชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาสินค้าการเกษตรให้มีประสิทธิภาพตรงต่อความต้องการของผู้บริโภค รวมทั้งเสียสละเวลาส่วนตัวเพื่อให้ความรู้แก่เกษตรกรต่างพื้นที่ รวมทั้งนักศึกษาจากสถาบันการศึกษาร่วมกันวิจัยในการเพิ่มมูลค่าของสินค้าเกษตร และเป็นต้นแบบให้แก่เกษตรกรในชุมชนต่อไป

๕. ข้อคิดประจำตัวในการทำงาน

“ทำเกษตรด้วยใจ สุจริตในอาชีพ มุ่งพัฒนาคน พัฒนาชุมชน ให้ยั่งยืน”

ส่วนที่ ๔ ผู้ร่วมดำเนินการถอดบทเรียน

๑. ดำเนินงานถอดบทเรียน โดย (ระบุผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานถอดบทเรียน)

-สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านตาก

๒. กระบวนการถอดบทเรียน/เครื่องมือที่ใช้

- สัมภาษณ์แบบรายบุคคล และแบบกลุ่ม
- การใช้ข้อมูลมือสอง
- การใช้ Mind Mapping

๓. ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการถอดบทเรียน

- ไม่มี

*****หมายเหตุ** ๑. ให้แนบภาพประกอบในแต่ละข้อ

๒. ใส่ภาคผนวกในส่วนของแผนที่แสดงที่ตั้ง ศพก. และศพก. เครือข่าย หรือส่วนอื่นๆที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของ ศพก.

ภาคผนวก

1.กิจกรรมการลดต้นทุน

จุลินทรีย์สังเคราะห์แสง

น้ำหมักชีวภาพ

สารชีวภัณฑ์

การเลี้ยงไก่ไข่และเป็ดไข่

การปลูกพืชผักสวนครัว

2.การเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร

การทำน้ำพริก

สเปรย์กันยุง

กล้วยอบพลังงานแสงอาทิตย์

สบู่สมุนไพร

โลชั่นสมุนไพร

ข้าวเพื่อสุขภาพ

ไข่เค็มสมุนไพร

แป้งกล้วย